Войналович Ю.,
здобувач вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр»
зі спеціальності 183 «Технології захисту навколишнього середовища»
Науковий керівник: Войналович І.М.,
асистент кафедри екології та природоохоронних технологій
Державний університет «Житомирська політехніка»
kgt_lim@ztu.edu.ua

АНТРОПОГЕННИЙ ВПЛИВ НА ЗЕМЕЛЬНІ РЕСУРСИ

Антропогенний вплив на земельні ресурси має велику актуальність у сучасному світі. Розрахунки показують, що протягом останніх десятиліть антропогенний вплив суттєво збільшився і має значний негативний вплив на землі. Одним з основних факторів, які спричиняють антропогенний вплив на земельні ресурси, є розширення людської діяльності, такої як міське забудовування, промисловість, сільське господарство, туризм і інші форми господарської діяльності. Цей вплив приводить до зменшення площі землі, її деградації і забруднення.

Антропогенний вплив також сприяє зміні природно-кліматичних умов, зокрема глобального потепління, що має серйозний вплив на землі. Зростання температури і зміни в розподілі опадів можуть призвести до посух, повеней, засух і інших небезпечних кліматичних умов, що негативно впливають на вирощування рослин, родючість ґрунтів і загальний стан земель. Дослідження антропогенного впливу на земельні ресурси є дуже важливим для виявлення проблем, оцінки їх антирекомендації і розробки методів наукового керування земельними ресурсами. Це дозволить змінити господарські практики для запобігання деградації землі і збереження земельних ресурсів для майбутніх поколінь. Крім того, дослідження антропогенного впливу на земельні ресурси може мати практичне значення для розробки стратегій сталого розвитку. Розуміння впливу людської діяльності на земельні екосистеми допоможе прийняти рішення щодо оптимального використання земельних ресурсів, збереження природних багатств і забезпечення екологічної стабільності. Отже, дослідження антропогенного впливу на земельні ресурси є актуальним і необхідним для розуміння проблематики та пошуку рішень у сфері земельного господарства, охорони навколишнього середовища і сталого розвитку.

Зміни в житті суспільства в епоху розвитку нових технологій мають суперечливий характер щодо взаємодії природи та суспільства. З одного боку присутні позитивні явища: удосконалення технологій і зростання виробництва; більш повне задоволення потреб технологій і зростання виробництва; більш повне задоволення потреб людей; раціональне використання природних ресурсів; збільшення людей; раціональне використання природних ресурсів, збільшення виробництва продуктів харчування; з іншого боку виробництва продуктів харчування; з іншого: посилення ерозії ґрунтів; забруднення природного середовища, що оточує людину; випадання кислотних дощів; як наслідки, погіршення стану здоров'я людей. Розвиток сільського господарства в умовах застосування інтенсивних технологій неможливий без використання мінеральних добрив (підвищення врожайності, родючості ґрунтів) [1]. Однак за недосконалості їхніх властивостей і хімічного складу; порушення технологій виробництва, зберігання та застосування мінеральних добрив; способів їх використання присутній негативний вплив мінеральних добрив на окремі компоненти біосфери, навколишнє природне середовище та на людину. Інтенсивні технології вирощування польових культур збільшують можливості забруднення ґрунтів залишками добрив, отрутохімікатами, гербіцидами та іншими токсикантами. Наявність токсичних речовин у ґрунті супроводжується їх накопиченням у поверхневих і ґрунтових водах. Це є одним з основних екологічних чинників, що впливають на якість отриманої продукції та якість ґрунту. Потрібен чіткий контроль за використанням добрив, пестицидів, хімічних меліорантів [2].

Земельні ресурси разом з іншими природними ресурсами (водними, лісовими, кліматичними, мінеральними) є компонентами довкілля, місцем існування людини, їм належить активна участь у суспільному виробництві, вони є засобом виробництва і джерелом задоволення потреб людини. За останні десятиріччя унаслідок високого господарського освоєння земельного фонду без належних заходів щодо його охорони та відтворення як виробничого ресурсу й складової навколишнього природного середовища, є прогресуюча деградація земель, що створює загрозу продовольчій безпеці країни. Так, Україна щороку втрачає близько 100 тис. га родючих ґрунтів. При надходженні в ґрунти доз важких металів, що не обумовлюють перевищень гранично допустимих концентрацій (ГДК), рекомендується проведення профілактичних заходів та здійснення моніторингу стану ґрунтів і рослин. У тих випадках, коли в ґрунтах і в деяких рослинах перевищуються ГДК та є небезпека для здоров'я людей, рекомендується застосовувати меліоративні, агрономічні, селекційні заходи та розробляти організацію раціонального використання забруднених земель. Для зменшення рухомості важких металів і переходу їх до фітоценозів кислі ґрунти вапнують, лужні гіпсують, використовують фосфорні і органічні добрива, вносять іонообмінні речовини (цеоліти, гранули полістиролу, кремнійорганічні сполуки), підбирають рослини, які найменш вбирають важкі метали, наприклад — льон, коноплі.

Найбільш забруднені ґрунти відводять під залісення. Відповідно до статті 84 Земельного кодексу України, власники землі та землекористувачі, в тому числі орендарі, зобов'язані здійснювати захист земель від забруднення відходами виробництва, хімічними і радіоактивними речовинами. Для цього необхідно знати їх просторовий розподіл в межах відповідних земельних масивів. Традиційно це завдання вирішується шляхом відбору деякої кількості проб ґрунту та зразків фітоценозів в межах кожного з них для подальшого аналізу, наприклад, рентген флуоресцентним методом. Необхідна кількість проб, зазвичай, визначається для кожного випадку з вимог задоволення умовам репрезентативності їх статистик. Втрата ґрунтами грудкової структури у верхньому горизонті відбувається внаслідок постійного зменшення вмісту органічних речовин, механічного

руйнування структури різноманітними знаряддями обробітку, а також під впливом опадів, вітру, перепаду температур. Однією з причин втрати родючості - є багаторазовий обробіток ґрунтів різними знаряддями за допомогою потужних і важких тракторів. Часто поле протягом року обробляється багато разів. Не враховується, що добрива, посівний матеріал, зерно і солома, коренеплоди і бульбоплоди завозяться причепами. Причому часто трапляється так, що автотранспорт, уникаючи розкислих доріг, їде полем, через посіви, утворюючи паралельні тимчасові дороги. Також, проблемою погіршення стану земельних ресурсів залишається - розвиток ерозійних процесів, фізична деградація ґрунтів, яка проявляється у переущільненні верхніх шарів ґрунту [3].

До погіршення стану ґрунтів приводить несанкціоноване розміщення відходів і сміття, випадки аварійного забруднення земель нафтопродуктами та скидом стічних вод на рельєф місцевості. Антропогенний вплив на земельні ресурси означає вплив людської діяльності на природні екосистеми і земельні ресурси. Цей вплив може мати негативні наслідки для землі і природного середовища в цілому. Одним з основних антропогенних впливів на земельні ресурси є землеробство і промислова діяльність. Інтенсивне використання землі для сільського господарства і індустрії призводить до втрати і деградації ґрунтів. У результаті зростає ерозія, втрачається родючість ґрунтів і погіршується якість ґрунтових вод. Також антропогенний вплив на земельні ресурси пов'язаний з розширенням міських територій і інфраструктури. Забудова земель знижує доступність і площу природних екосистем, що може призвести до зниження біорізноманіття та порушення природного обміну речовин на землі.

Великий вплив на земельні ресурси також має неправильне використання хімічних добрив і пестицидів у сільському господарстві. Використання великої кількості хімічних речовин може призвести до забруднення ґрунту і водних ресурсів, а також до зниження родючості ґрунтів. Також вплив на земельні ресурси має надмірне споживання природних ресурсів, таких як ліси і мінерали. Безрозсудне вирубування лісів призводить до зниження біорізноманіття і зниження якості ґрунтів, а непрацюючі шахти і кар'єри залишають на землі великі тривалі ділянки забезпечені. Антропогенний вплив на земельні ресурси також створює проблему відходів і забруднення. Неконтрольоване сміттєзвалище і неправильна обробка відходів може призвести до забруднення ґрунтів і водних ресурсів. Збереження земельних ресурсів і природного середовища вимагає сталих і екологічно чистих методів використання землі та зменшення антропогенного впливу.

Таким чином, сучасний стан використання земельних ресурсів не відповідає вимогам раціонального природокористування. Порушено екологічно допустиме співвідношення площ ріллі, природних кормових угідь, що негативно впливає на стійкість агроландшафту. Сільськогосподарська освоєність земель перевищує екологічно допустиму, і протягом останніх 11- ти років залишилась майже незмінною. Антропогенний вплив на земельні ресурси, які своїм походженням зобов'язані будь-якій діяльності людини та відрізняються від чинників природних, які виникли ще до появи людини, але існують і діють досі. Вплив людини як екологічного фактора надзвичайно сильний та різнобічний. Жодна екосистема на планеті не уникнула цього впливу, а багато з них зникли повністюя вважаю дистанційне навчання не найкращим варіантом отримання освіти. Але в умовах ситуації, що зараз склалася, – це єдине розумне вирішення проблеми.

Список використаних джерел

1. Бобровська Н.В. Пріоритети глобальної екологічної політики. Міжнародна наукова конференція Інноваційна економіка: Процеси, стратегії, технології: матеріали конференції, 27 січня 2017 р. - Кельце, Польща : Baltija Publishing. - Part II. - P. 61-64. URL:http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/3639.

2. Курепін В.М., Курепін Д.В. Державне управління у сфері цивільного захисту та безпеки життєдіяльності в умовах реформування місцевого самоврядування та децентралізації влади. Modern Economics. 2020. № 19(2020). С. 94-100. URL:http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/7419. 3.

3. Мельник-Шамрай В.В. Аналіз стану використання земельного фонду Житомирської області. Екологічні науки : науково-практичний журнал. Видавничий дім «Гельветика», 2023. 5(50). С. 20-24.